

**ZGODOVINA PROSTEGA
IN
ŠPORTNEGA PLEZANJA**

// seminarско gradivo //

Andrej Kokalj

Maj 2006

1 Uvod

Tako obsežno gradivo, kot je zgodovinski oris razvoja prostega in športnega plezanja, je zelo težko skržiti na nekaj tipkanih strani, zato že vnaprej opozarjam uporabnike, da predstavlja le izbor najpomembnejših podatkov po avtorjevi subjektivni presoji.

Glede na obsežnost gradiva so najpomembnejši vzponi, dosežki in dogodki v zgodovini športnega plezanja opremljeni z »namigi« (označeni so z zvezdico in podčrtanim besedilom), ki so lahko tema na izpitu.

Kazalo

1	Uvod	2
	Kazalo	2
1.1	Začetki športnega plezanja	4
1.1.1	Nemčija	4
1.1.2	Francoski pionirji	4
2	Oblikovanje pravil	5
3	Začetki v ZDA; 50-ta, 60-ta in 70-ta leta	6
4	Zgodnja 80-ta	6
5	Prve desetke v svetu	7
5.1	8b	7
5.2	8b+	7
5.3	8c	7
5.4	8c+	8
5.5	9a	8
6	Devetdeseta in nova imena v plezalnem svetu	8
6.1	Brata Huber	8
6.2	Dolge športne smeri	8
7	Vrhunski ženski rezultati	9
7.1	7c	9
7.2	8a	9
7.3	8a+	9
7.4	8b	9
7.5	8b+	9
7.6	8c in 8c+	10
7.7	9a	10
8	Najtežje	10
9	Plezanje na pogled	12
9.1	Prva 8a na pogled	12
9.2	Višanje meje plezanja na pogled	12
10	Športno plezanje pri nas	13
10.1	Iztok Tomazin	13
10.2	Silvo in Johan	13
10.3	Prva plezališča v Sloveniji in na Hrvaškem ter mednarodni uspehi naših plezalcev	13
10.4	Tadej Slabe	13
10.5	Srečo Rehberger	14
10.6	Pajek pod previsom	14
10.7	Prva 8b in 8b+	14
10.8	Za staro kolo in majhnega psa 8c+	15
10.9	Solo	15
10.10	Grif, ki ga ni več	15
11	Do konca tisočletja	15
12	V novo tisočletje	16
12.1	2000	16
12.2	2002	16

12.3	2003	16
12.4	2004	17
12.4.1	Bečan on sight 8b+	18
12.5	2005	18
12.6	2006	18
13	Žensko športno plezanje pri nas	18
13.1	Začetki	18
13.1.1	Metka Lukančič, prva 8a	19
13.2	Kratka kronologija slovenskih ženskih vzponov	19
13.3	Martina	20
13.4	Natalija in Maja	20
14	Balvansko plezanje	21
14.1	Začetki	21
14.2	Razvoj in ocenjevanje	21
14.3	Slovenski balvanski dosežki	21
15	Tekmovanja v športnem plezanju	23
15.1	Prva tekmovanja in udeležba naših	23
15.2	Neuradno svetovno prvenstvo	23
15.3	Prvi svetovni pokal in svetovna prvenstva	23
15.4	Preboj naših	23
15.5	Prva tekmovanja pri nas	24
15.6	Tekmovanja za mlajše kategorije	24
15.7	Odlične uvrstitve naših	25
15.8	Druga tekmovanja	25
15.9	Memorial Janeza Jegliča-Johana	26
15.10	Kurešček	26
16	Plezanje kot rekreacija	26
17	Ocenjevalne lestvice	27
18	Literatura:	28

1.1 Začetki športnega plezanja

Kaj je free climbing – Izvori športnega plezanja – Prvi plezalski centri

Prosto plezanje pomeni plezanje brez uporabe tehničnih pripomočkov za napredovanje. Je neločljiv del in element alpinizma. Poseben pomen je prosto plezanje konec šestdesetih, še bolj pa v začetku osemdesetih let, dobilo v ZDA. "Free climbing" je postalo gibanje, ki je pomenilo več kot lahko pove sam prevod. Pomenilo je način življenja v naravi, fizično zahteven šport, ki terja izredno koncentracijo in visoko stopnjo motivacije. "Free" pomeni tudi svoboden in svoboda je bila najpomembnejši motiv, ki je prevzel ameriško mladino.

Daljne izvore prostega in športnega plezanja lahko istočasno iščemo med alpinisti kot so bili A. Dibona, Otto Herzog, R. Rossi, pripadniki t. i. alpinismo acrobatico v Dolomitih, od Parižana P. Alaina do Reinharda Karla, ki je s prosto ponovitvijo smeri Pumpriss dal neposreden povod UIAA za priznanje sedme stopnje.

Nekako vzporedno se je razvijalo plezanje v nekaterih plezalskih centrih, ki niso bili nujno vezani na alpinizem. Poleg ZDA so bili centri še v peščenjakih ob Labi v bivši NDR in v bivši ČSSR. V dolini Labe, zibelki prostega plezanja, sta leta 1906 Perry Smith in Rudolf Fehrmann osvojila Teufelsturm (peta stopnja). V dolini Labe so od sredine 19. st. plezali z vsemi sredstvi, Perry Smith pa je kasneje osnoval pravila, in sicer: svedrovci so lahko 4-5 m narazen, nameščeni med plezanjem, prepovedana uporaba »lojtrc«, dovoljena tehnika »alles frei«. Specifičen primer je Fontainebleau pri Parizu, kjer so že leta 1913 ustanovili družino plezalcev, imenovano Groupe de Rochassiers. To je le nekaj primerov, seveda pa se je plezalo še marsikje drugje.

1.1.1 Nemčija

Wolfgang Güllich in Kurt Albert

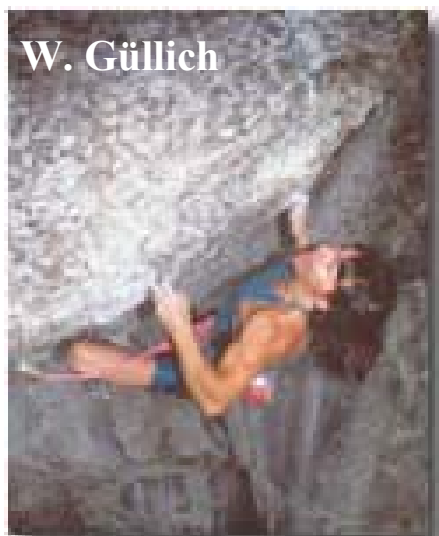

Foto: <http://edicionesdesnivel.com>

K napredku športnega plezanja so seveda največ prispevali tisti plezalci, ki so skušali preseči trenutne okvirje in meje. Tako W. Güllich v intervjuju za revijo Bergsteiger govori o smeri Exsorcist Kurta Alberta iz leta 1977, ki jo je ocenil z VIII-, nato pa še Osterweg VIII, istega leta. Tudi Sepp Gschwendtner potrjuje, da je Pumpriss uradno uvedel VII. stopnjo, ko je bila v Pfalzu v severni Nemčiji še neuradna. V severni Nemčiji je pionir tamkajšnjega športnega plezanja Milan Sykora, ki je leta 1978 s prosto ponovitvijo smeri Amselweg VII odprl sedmo težavnostno stopnjo, v letih 1980 in 1981 pa je splezal smeri do VIII. stopnje, vse v področju Meilesteine. Junija 1981 je bila tu splezana smer Schulterweg z oceno IX-, ki je dalj časa veljala za najtežjo smer v severni Nemčiji. W. Güllich pa je že leta 1977 splezal smeri VII+, leta 1978 VIII+, leta 1981 IX, leta 1982 Phoenix 5.13a, leta 1982 Grand Illusion 5.13c, leta 1984 Kanal im Rücken X, 8b, in leta 1985 še Punks in the Gym X+, 8b+. Podatki so iz knjige o žal prezgodaj (1992) umrlem W. Güllichu.

1.1.2 Francoski pionirji

Odlični vzponi so bili opravljeni tudi v Franciji. V plezališču Saussois je leta 1977 Jean Claude Droyer splezal L'Echelle, prvo 7a, leto kasneje pa še smer La Dudule 7a. Leta 1979 pa je Laurent Jacob splezal smer L'ange z oceno 7b. Leta 1981 je v istem plezališču Jean Piere Bouvier splezal smer Chimpanzodrome, ki je imela kot prva v Franciji oceno 7c+.

2 Oblikovanje pravil *

Rdeča pika – Na pogled - Flash

Po mnenju Wolfanga Güllicha, izredno znanega nemškega plezalca, se je zgodovina športnega plezanja začela leta 1974 in 1975.

1. Rdeča pika: v Nemčiji so začeli leta 1975 označevati smeri z rdečimi pikami ali nemško rotpunkt - plezalci so smer, ki so jo preplezali prosto brez padca, in sicer po predhodnem plezanju v smeri, označili z rdečo piko. To je hkrati že tudi definicija oznake ali pravila rdeča pika.
2. **Rotkreis (rdeči krog)** je najbolj sporen stil športnega plezanja in pomeni, da plezalec po padcu ni potegnil vrvi iz že vpetih vponk, vzpon pa je lahko nadaljeval tudi iz možnega počivališča, ali enostavneje, ni začel na začetku. Uporablja se samo še v daljših smereh (več raztežajev oz. pri alpinističnih vzponih), pa še to vedno bolj redko. Pri športnem plezanju se ne uporablja več.
3. **Na pogled (»On sight«)** pomeni, da plezalec spleza smer prosto v prvem poizkusu, brez kakršnihkoli poprejšnjih informacij. Večina plezalskih tekmovanj poteka na ta način.
4. Način imenovan **»to Flash«** je podoben plezanju na pogled, vendar pa je plezalec imel poprejšnjo informacijo (je videl plezalca, ki je to smer že plezal, ali celo več plezalcev). Naj ob tem opozorim, da se je ta stil pri nas in tudi v tujini v preteklosti premalo upošteval in se je takšne vzpone štelo kar pod kategorijo na pogled. Npr., če plezalec samo varuje, je to že informacija, pa čeprav samo groba, in mu je njegov vzpon na pogled že propadel. Flash je bistveno lažji način od vzpona na pogled, pa tudi znatno težji in bolj cenjen od vzpona z rdečo piko.

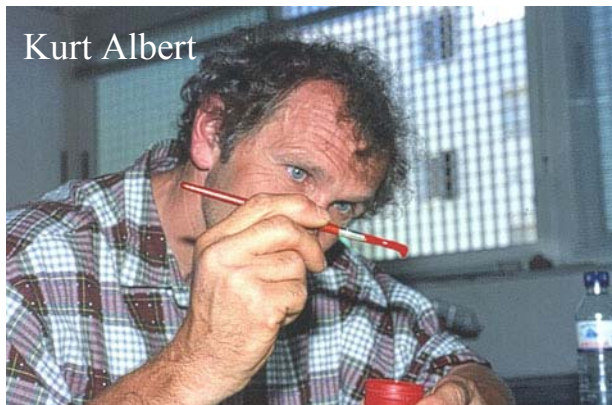

Foto: <http://edicionesdesnivel.com>

* Namig: pomembno poglavje.

3 Začetki v ZDA; 50-ta, 60-ta in 70-ta leta

V ZDA je Royal Robbins, imenovan tudi kralj Yosemitev, prvi premagal stopnjo 5.9 leta 1953 s smerjo Open Book.

Leta 1961 je Chuck Pratt kot prvi v Yosemiteh dosegel težavnost 5.10. Stopnjo 5.11 so plezalci splezali v sedemdesetih letih. Med prvimi sta bila Jim Bridwell in Mark Klemens. Že prej so tako težavnost preplezali na balvanih, zato omenimo bouldering, ki pomeni plezanje na manjših skalah - balvanih, v glavnem brez vrvi. Najboljši predstavnik je bil John Gill.

Ron Kauk je leta 1978 splezal znano Separate Reality, Yosemite, 5.12a.

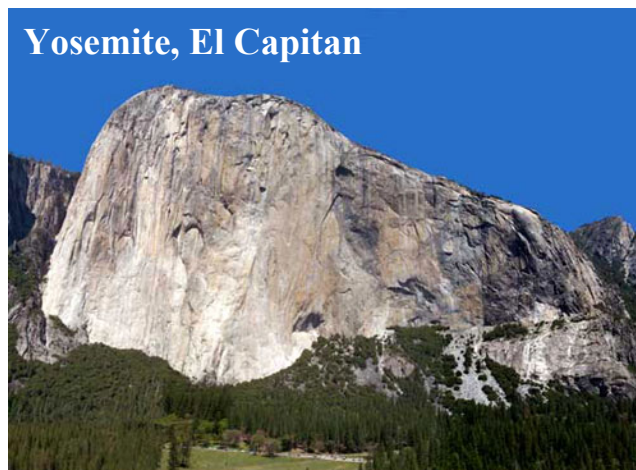

Foto: www.supertopo.com/rockclimbing

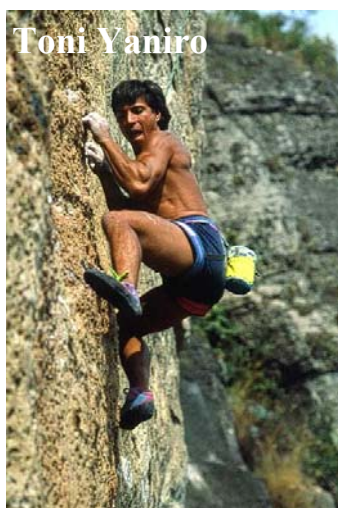

Foto: www.desnivel.es

Enega fenomenov plezalskega športa predstavlja **Toni Yaniro**, ki je veljal za najboljšega plezalca počasi na svetu. Yaniro je pionir tudi v razvoju treninga, pri katerem je uporabljal številne rekvizite (crack mashine ...). Delal je po 500 do 1000 zgibov dnevno in imel optimalno tehniko gvozdjenja (jamming technique), natančen urnik, strogo dieto. To trdo delo je bilo poplačano s številnimi prvenstvenimi vzponi, krona pa je njegov vzpon v smeri Grand Illusion leta 1979*, ki pomeni preskok od ocene 5.12 do 5.13. Smer ima namreč oceno 5.13+ oz. danes 5.13c (X-, 8a+). Smer je ponovil šele W. Güllich in oceno potrdil.

4 Zgodnja 80-ta

V Evropi je šel razvoj nezadržno naprej in je v osemdesetih letih celo prevzela primat ameriškem plezanju. V ZDA so v nekaterih centrih odločno nasprotovali opremljanju smeri s svedrovci in zahtevali čisto plezanje smeri od spodaj navzgor. Ta, sicer strogo etična načela, so v športnem smislu zavirala napredek.

Naštejmo nekaj prelomnih vzponov francoskega zvezdniškega plezalca Patricka Edlingerja:

1980 - Polka des Ringards, na pogled, 7c, Buoux; 1981 - Medius, 7c, St. Victoire, 1982 - Fenrir, 7c+, Verdon; 1984 - La Boule, 8a+, St. Victoire.

Nemec Stefan Glowacz je v plezališču v Oberau leta 1982 splezal Erdnussflip, IX+

1984 je Anglež Jerry Moffatt splezal Revelations, 8a+, Raven Tor in istega leta Maurizio Zanolla - Manolo dve smeri z oceno 8a v plezališču Mt. Totoga, in sicer La Danca Immobile in Enola Gay.

Za primerjavo lahko navedemo še vzpon takrat najboljšega avstralskega plezalca Kima Carrigana, in sicer Masada 29 (8a), tudi leta 1984.

* Namig: pomemben vzpon

5 Prve desetke v svetu

5.1 8b

Prva smer z oceno 8b (sedaj 8a+) je bila znana **Chouca v Buouxu**^{*}.

Po vseh primerjavah, ki sem jih naredil, pa lahko za prvo čisto desetko štejemo smer W. Güllicha iz leta 1984, in sicer Kanal im Rücken X, 8b*. Leta 1985 je Antoine Le Menestrel splezal prvo 8b v Buouxu Les Mains Sales, istega leta pa tudi slavno Le Rose et le Vampire, tudi 8b.

Tega leta je svojo 8b dodal še J. B. Tribout, s smerjo Les braves Gens v Verdonu.

- V letu 1987 je bila brez smeri desete stopnje med celinami le Afrika.
- V Ameriki ima deseta stopnja najstarejši datum z že omenjenim vzponom T. Yanira (5.13c) iz leta 1979.
- Evropa ima prvi vzpon ocenjen z X- (8a+) s smerjo The Face v Altmuehlthalu, ki jo je leta 1983 splezal Jerry Moffatt.
- Avstralija je leta 1985 dobila smer Punks in the Gym (X+), ki jo je splezal W. Güllich.
- V Riu de Janeiru je leta 1987 isti plezalec, W. Güllich, splezal smer Southern Comfort (X-).
- Azija je dobila smeri desete stopnje z obiskom Marca Le Menestrela - Pachinko game (8b) in S. Glowacza - Ninja (8b.).

5.2 8b+

W. Güllich je leta 1985 v Avstraliji splezal še Punks in the Gym X+, kar bi bila lahko prva 8b+.

Antoine Le Menestrel iz znane plezalske družine Le Menestrel (njegov brat Marc je splezal znano smer Les Minimum v Buouxu, tudi oče in mama sta plezala težke smeri) je bil prvi uspešen v stopnji 8b+ s smerjo La Rage de Vivre v Buouxu, ki je bila takrat najtežja smer v Franciji (1986).

9. novembra 1987 je J. B. Tribout svojo smer Les Specialistes ocenil z 8c*, vendar pa je ponavljalec Patrick Edlinger oceno znižal na 8b+. Edlinger je bil v svojem času največja plezalska zvezda in tudi zmagovalec prvega Rock Mastra v Arcu.

V Nemčiji je W. Güllich l. 1986 svojo smer Gettoblaster ocenil z X/X+.

Vrhunske športne vzpone so ZDA dobile zopet z razvojem plezališča Smith Rock v državi Oregon. A. Watts je splezal East Face of Monkey Face z oceno 5.13d in zanjo dejal, da je težja od slavne Grand Illusion. Prvo smer z oceno 5.14a je splezal Francoz J. B. Tribout leta 1986. To je smer To Bold or Not to Be in ima oceno 5.14a.

Foto: <http://www.granitefilms.com/gallery/action/080.jpg>

5.3 8c

S smerjo Wall Street v Nemčiji je l. 1987 W. Güllich izumil 8c (X+/XI-); po dveh letih jo je ponovil G. Köstermeyer. Scott Franklin je aprila 1988 splezal smer Scarface in ji dal novo, še neuporabljeno oceno 5.14b. V severni Avstriji je l. 1988 G. Hörhager splezal smer Wagnis Orange z oceno 8c. Leta 1990 je Anglež Ben Moon vznemiril Francoze z vzponoma Agincourt 8c v Volksu* in Maginot Line 8c v Buouxu. Istega leta je Jerry Moffat splezal smer Liquid Amber 8c.

* Namig: pomemben vzpon

5.4 8c+

Prva smer na svetu z oceno 8c+ je smer Bena Moona Hubble v Peak District Raven Tor v Angliji leta 1990*. Leto kasneje, 1992, je slovensko plezanje dobilo svojo prvo preplezano 8c+, ko je Tadej Slabe splezal smer Za staro kolo ...

Med najzahtevnejšimi vzponi naj omenim še Just do it iz leta 1992 J. B. Tribouta z oceno 8c+*, ki jo je ponovil Chris Sharma aprila 1997, pri tem pa komentiral svoj vzpon v svoji smeri Necessary Evil kot težji od prej omenjenega. Ob tem se je strinjal, da si oba zaslužita oceno 8c+.

Istega leta, 1997, je smer Just do it ponovil tudi Marko Lukič.

Med znanimi smermi naj omenim še Bronx 8c+, ki jo je l. 1994 splezal F. Petit.

5.5 9a

Leta 1991 je W. Güllich svojo smer Action Direct v Frankenjuri ocenil z 9a, ki je prva 9a na svetu*.

Prvo ponovitev ima relativno malo znani A. Adler.

Takšno oceno ima tudi vzpon Juraja Recke Chantier (1993) v Buouxu, ki pa mu nekateri (Ben Moon) oporekajo verodostojnost.

Fred Nicole je leta 1993 splezal Bain de sang, 9a, v plezališču Saint-Loup.

Pri najtežjih smereh velja omeniti še en izreden podvig. Maurizio Zanolla Manolo je februarja 2006 uspel preplezati smer *Bain de Sang*, ki predstavlja njegovo prvo smer z oceno 9a. Dosežek ne bi bil tako odmeven, če ne bi bil Manolo star že 48 let.

6 Devetdeseta in nova imena v plezalnem svetu

6.1 Brata Huber

Kaj se je dogajalo sredi devetdesetih? Na sceno so prišla nekatera nova imena. Tu bi morda najprej veljalo omeniti brata Huber.

Alex je nase opozoril plezalsko javnost predvsem z težkimi (najtežjimi) smermi z oceno 8c+, po meni znanih podatkih jih ima pet. Smeri Om pa se je ocena celo zvišala na 9a. Potem so tu še La Rambla, Gambit ... Morda še bolj odmevna je bila njegova prosta ponovitev smeri Salathe v El Capu*. Celotna smer je splezal kot prvi, združil najtežja raztežaja v enega, ocena 5.13b. S tem je precej zasenčil prva prosta ponavljalca T. Skinnerja in P. Piana.

Njegov brat Thomas Huber je leta 1996, kot da bi hotel bratu Alexu dokazati, da ni nič slabši, še sam prosto ponovil Salathe.

Brata Huber

Foto: Heiz Zak, http://www.huberbuam.de/aktuell/d_index.htm

6.2 Dolge športne smeri

Ko smo že pri daljših smereh, naj omenim nekaj vzponov, ki so vrhunsko športno plezanje popeljali v visokogorje. Beat Kammerlander je razvoj v to smer nakazal že leta 1990 s smerjo Unendliche Geshichte, X+. Še posebej pa leta 1993 s smerjo Silbergeier X+, v kateri je šest raztežajev v območju desete stopnje. Izredna je tudi smer Tomasa Huberja The End Of Silence, 300 m, najtežji raztežaj X+. Pri prostih ponovitvah dolgih smeri moram omeniti vzpona bratov Huber, ki sta v steni El Capitana splezala kombinacijo smeri in jo imenovala El Niño. To je 30 raztežajev dolga smer z ocenami do 5.13d. Splezala pa sta še najlažjo prosto preplezljivo kombinacijo čez celotno steno El Capa, in to v enem

* Namig: pomemben vzpon

dnevu oz. 15 urah in 25 minutah, z imenom Free Rider*, ki je varianta Salatheja, dolga 37 raztežajev. Med dolgimi skalnimi vzponi naj omenimo še vzpon našega zamejskega rojaka Erika Švaba, ki je skupaj z Orlandom Larcherjem in Markom Sternijem na Madagaskarju splezal sedemstometrsko prvenstveno smer z oceno 8a+ in imenom »Nikoli več tako«.

Matjaž Jeran in Rok Šisernik z ekipo sta leta 2002 splezala težko športno 650 metrsko prvenstveno smer z oceno 7c+ v Keniji.

7 Vrhunski ženski rezultati

7.1 7c

Znamenita Lynn Hill, med najboljšimi plezalkami na svetu, je leta 1979 splezala Ophir Broke z oceno 5.12d (7c).

7.2 8a

Ena prvih ženskih 8a je bila leta 1986 Come Back, ki jo je Luisa Jovane splezala v Valle San Nicolo.

7.3 8a+

Francozinja Catherine Destivelle, ki se je kasneje posvetila tudi alpinizmu, je splezala smer Chouca 8a+ v Buouxu leta 1988.

7.4 8b

Prva ženska, ki je splezala 8b, je bila Isabelle Patissier s smerjo Sortileges v plezališču Cimai leta 1988*.

Isabelle Patissier

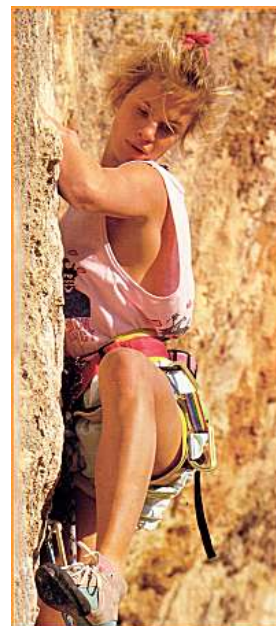

Foto: [http://www.bivouak.net/articles/Patissier Isabelle](http://www.bivouak.net/articles/Patissier_Isabelle)

Foto: John Dickey
<http://www.greatoutdoors.com/published/general/profiles/lynnhill/>

7.5 8b+

Lynn Hill je prva splezala težave 8b+, s smerjo Masse Critique v Cimaiu*. Ob tej plezalki moramo omeniti njeno prvo prosto ponovitev smeri Nos v El Capitanu z oceno 5.13b, za kar je potrebovala 11 dni (1993). Leto kasneje se je v smer odpravila še enkrat in jo ponovila v pičlih 23 urah. Ob tej legendarni smeri naj povemo, da imata hitrostni rekord Hans Florin in Peter Croft, in to 4 ure in 22 minut.

Leta 1998 je ponovno zasvetila plezalska legenda Lynn Hill s hitrim vzponom v To Bolt Or Not To Be 8b+. Kot prva ženska pa je ponovila tudi slovito balvansko smer Midnight Lightning, ki jo je prvi splezal Ron Kauk.

* Namig: pomemben vzpon

7.6 8c in 8c+

Josune Berezartu je 21. maja 1998 kot prva ženska preplezala smer z oceno 8c, in sicer smer Honky Tonky* v španskem plezališču Onate. Leta 1999 pa je uspela še v dveh smereh z enako oceno, ena od njih je White Zombie, ki ga je dva dni po vzponu ponovila še pred televizijskimi kamerami. Tako ima svetovni primat, saj je edina plezalka, ki je splezala 8c, in to kar trikrat. Kasneje pa je splezala tudi Honki Mix in je prva ženska 8c+*.

7.7 9a

Leta 2004 je Josune Berezartu splezala Bang De Saing, 9a, in tako postavila novo mejo ženskega plezanja z rdečo piko*. Leta 2005 pa še Bimbaluna 9a/a+ v Švici.

Foto: <http://www.josuneberezartu.com/castellano/miradas/miradas.htm>

8 Najtežje ...

V klub 8c+ se je aprila leta 1998 v Mišji peči uspelo Pedru Ponsu, ko je ponovil slavno Tedijevo smer Za staro kolo... Štirinajst dni, 30 poskusov in ... Daniel Andrada je v španski Siuarani poleg Huberjeve La Ramble splezal projekt, ki ga je imenoval Brodway 8c+. Tomy Caldwell je kot drugi Američan splezal Just Do It. Smer None a la bombe-8c+ je splezal Francois Nicole, brat bolj znanega Frederica, ki je to smer kot prvi splezal 1995. Brata Bindhammer pa sta splezala Mortal Combat 8c.

Anglež Steve McClure je splezal projekt oz. podaljšek Moffatove smeri Evolution (8c) in ji dal oceno 9a. Imenoval jo je Mutation in je ob Carsonovi smeri Big Bang v Wallesu druga z oceno 9a na Otoku. V Španiji je Bernabe Fernandez splezal smer Orujo in ji dal oceno 9a+. Avstrijec Klemm Loskot pa je splezal dve smeri z oceno vsaj 9a, in sicer Vakuumheist in Intermezzo XY Geloest.

V letu. 2000 je Christian Bindhammer splezal že svojo deseto smer preko 8c+ to je The Big Mother. Čeprav Fred Rouhling trdi, da je je njegova Akira iz leta 1995 prva 9b, pa ta ocena še ni potrjena. Yuji Hirajama je svoji smeri Flatmountain dal oceno 9a+. Markus Bendler je dal oceno 9a novi smeri Gwanus Maximus v Schleierwasserfall. Patxi Usubiaga pa smeri Psikoterapia prav tako 9a, vse leta 2004.

Med pomembne dosežke spada tudi Sharmina smer Realization 9a+ (2001), Ceüsse. V letu 2004 sta jo ponovila Sylvain Millet in Patxi Usubiaga.

Bernabe Fernandez je leta 2003 preplezal Chilam Balam v bližini Malage in predlagal oceno 9b+.

Omeniti velja še prosto ponovitev Dihedral Walla (Tommy Caldwell), leta 2004 v El Capu, in njegovo smer Kryptonite 5.14c/d.

* Namig: pomemben vzpon

Smer	Ocena	Plezališče	Prvi plezalec	Leto	Ponovitev
Flatmountain	9a/+	Fugato, Japan	Yuji Hiriyama	2003	
Chilam Balam	9b+	Málaga, Spain	Bernabé Fernández	2003	
Rainshadow	9a	Malham, England	Ste McClure	2003	
Desafiando/ Tsunami	9a	Alquénzar, Spain	Dani Andrada	2003	Y
Il Domani	9a	Baltzola, Spain	Patxi Usobiaga	2003	
La Rambla extension	9a+	Siurana, Spain	Ramón Juliá	2003	
Sanjski par extension	9a	Misja pec, Osp	Uroš Perko	2003	Y
Flex Luthor	9a	Rifle, Colorado	Tommy Caldwell	2003	
Ground Zero	9a	Italy	Alberto Gnerro	2003	Y
Especie olvidada en el tiempo	9a	Teverga, Spain	Pablo Barbero	2002	Y
Im Ameriketan	9a	Baltzola, Spain	Rikar Otegui	2002	
Martin Krpan	9a	Misja pec, Osp	Jure Golob	2001	Y
Papirovy Mesic	9a	Czech Rep	Rosta Stefanek	2001	
Kinematix	9a	Gorges du loup	A. Bindhammer	2001	Y
Realization	9a+	Ceuse, France	Chris Sharma	2001	
Logical Progression	9a	Japan	Dai Koyamanda	200?	
Tysiac Kotletow	9a	Roznow, Poland	Tomasz Oleksy	2000	
The Fly	9a	Rumney, USA	Dave Graham	2000	Y
Robi In The Sky	9a	Goudes, France	Francois Legrand	2000	
Im Reich Des Shugun	9a	Tufleten, Swiss	Eric Talmadge	2000	
Northern Lights	9a	Kilnsey, England	Ste McClure	2000	
Underground	9a	Massone, Italy	Manfred Stuffer	1998	
Vakuumgeist	9a	Hinkelstein	Klem Loskot	1998	
Mutation	9a	Tor, England	Ste McClure	1998	
Orujo	9a+	Malaga, Spain	Bernabé Fernández	1998	
Intermezzo	9a	Plom. Austria	Klem Loskot	1997	
L'autre Cote de la Ciel	9a	Eaux-Clares	Fred Rouhling	1997	
The Big Bang	9a	LPT, Wales	Neil Carson	1996	
Open Air	9a	Schleier, Swiss	Alex Huber	1996	
Akira	9b	Charente, France	Fred Rouhling	1995	
Bang De Saing	9a	Saint Loup, Swiss	Fred Nicole	1993	Y
Hugh	9a	Eaux-Clares	Fred Rouhling	1993	Y
Om	9a	Triangel, Austria	Alex Huber	1993	
Action Directe	9a	Frankenjura	Wolfgang Gullich	1991	Y

9 Plezanje na pogled

Med prvimi, ki so se spopadli z težkimi vzponi na pogled, je bil Jerry Moffat. Z vzponi v Severni Ameriki (Equinox, Senesis, Phoenix- 5.13a) in z mnogimi smermi v Evropi v letih 1982/83 je dvignil mejo plezanja na pogled na 7c+ (Polpot v Verdonu in Chasin the train v Frankenjuri). Vendar pa so šele tekmovanja bolj uveljavila tudi vzpone na pogled. Leta 1983 je Avstralcu Kimu Carriganu uspel dober on sight, in sicer Direkte Superlative z oceno 7c+ v nemškem Elbsandsteinu.

9.1 Prva 8a na pogled

Prvi vzpon na pogled z oceno 8a ima leta 1987 A. Le Menestrel s smerjo Samizdat v Cimaui^{*}. Zgodnji vzpon 8a na pogled je leta 1989 opravil Italijan Mauricio Zanollo – Manolo v smeri La Pista v Arcu. Ta plezalec je v Paklenici splezal tudi takrat najtežjo smer v Jugoslaviji - Maratonetta z oceno 8b+.

9.2 Višanje meje plezanja na pogled

<http://www.ismgroup.co.jp/yuji/profile/index.html>

Leta 1989 je sijajen dosežek uspel S. Glowaczu, ki je na pogled ponovil smer Bantustan z oceno 8a+ v Cimaui, leta 1993 je splezal tudi Public Enemy, 8b. Do leta 1994 ima vzpon na pogled 8a+ že kar nekaj najboljših plezalcev. Vse boljši treningi na umetnih stenah in tekmovanja so botrovala napredku tudi pri plezanju na pogled. Odlični Švicar Elie Chevieux je z vzponom Massey Ferguson 8b +* pomaknil mejo plezanja na pogled v višine, ki so bile še pred nekaj leti le sanje. Avstralec Garth Miller je leta 1997 njegov dosežek izenačil in tako kot drugi zemljan na pogled splezal 8b+.

Yuji Hirajama pa je 7. novembra leta 1999 uspel kot prvi plezalec na pogled splezati smer z oceno 8c- Mortal Combat v bližini Nice. Kasneje je smer dobila oceno 8b+, kasneje pa znižana še na 8b.

Jeseni 2004 je Yuji potrdil svoje sposobnosti in uspel v smeri White Zombi 8c, ki sedaj velja za prvo 8c na pogled*, za katero pa poznavalci zagotavljajo, da je prava 8c.

Katie Brown, še drugi čudežni otrok ameriškega plezanja za Chrisem Sharmo, je na pogled splezala **8b**, in sicer **Omaha Beach** v Red River Gorge.

Ponovno se je ena od meja športnega plezanja pomaknila za stopnico višje, ko je baskovska športna plezalka Josune Bereziartu kot prva ženska na svetu v začetku leta 2006 preplezala smer z oceno 8b+, na pogled*. Uspelo ji je v smeri **Hidrofobia** v španskem Montsantu. Smer je bila pred tem že prizorišče najboljšega ženskega vzpona *na fleš*, ki ga je opravila Katie Brown leta 1999.

* Namig: pomemben vzpon

10 Športno plezanje pri nas

10.1 Iztok Tomazin

Glasnik in avtor prvih prostih ponovitev pri nas je bil Iztok Tomazin. Skupaj z Borutom Bergantom sta leta 1978 obiskala ZDA, splezala veliko število smeri, točneje 36, seznanila sta se s prostim plezanjem v Ameriki, spoznala sta plezalsko etiko ter nenazadnje tudi razliko med prostim plezanjem in klasičnim alpinizmom. I. Tomazin je svoja spoznanja popisal v Planinskem vestniku, še podrobneje pa v knjigi Korak do sanj deset let kasneje. Plezala sta smeri z oceno 5.10 in 5.11. Predvsem Tomazin je svojo aktivnost nadaljeval tudi doma. Omenim naj njegov članek z naslovom: Kaj je in kam sodi prosto plezanje. Leta 1978 je prosto ponovil smer Brid za mali čekič v Paklenici, ki je danes ocenjena z VIII-* in jo lahko štejejo za najtežjo prosto ponovitev takrat.

Na pobudo PZS sta leta 1979 prišla k nam ameriška plezalca Ajax Green in Earl Wiggins, ki sta prosto ponovila nekatere klasične smeri v Julijcih; Helba -VI, JLA-VII-, v Dolžanovi soteski pa Levo smer VIII-, danes VII in Ta težko-VII+. Krog plezalcev, ki so se v začetku osemdesetih let ukvarjali z prostim plezanjem, se je vedno bolj širil. Posebno omenimo Roka Kovača, ki se je izkazal s številnimi prostimi ponovitvami; npr. Perčičev steber VIII-, pa tudi vzponi v Dolomitih, Angliji, Franciji...

10.2 Silvo in Johan

Pravi preskok po lestvici navzgor je pomenil vzpon Silva Kara in Janeza Jegliča na odpravi leta 1982 v Devils Towerju z imenom McCartney West Face z oceno 5.12-. Takrat je bilo to IX- po UIAA, vendar pa je treba reči, da je ameriška lestvica kasneje nekoliko devalvirala. Kljub temu pa to ne zmanjšuje njunega uspeha, saj je bil to prelomen preskok, ne samo po težavnosti, pač pa tudi po psihološki plati, saj je skoraj za tri stopnje presegel dolgo časa skrajno šesto stopnjo težavnosti).

10.3 Prva plezališča v Sloveniji in na Hrvaškem ter mednarodni uspehi naših plezalcev

Mednarodna prvomajska alpinistična srečanja v Paklenici so prav gotovo pomenila spodbudo za razvoj prostega plezanja. Tako imenovanih plezalnih vrtcev oz. plezališč pri nas še ni bilo, vsaj ne veliko. Uveljavljati pa sta se začela predvsem Osp in Črni Kal.

Tadej Slabe, Miss Jadrana

Foto: www.cliffbase.com

10.4 Tadej Slabe

Leta 1983 sta se na povabilo ženevskega alpinističnega kluba Tadej Slabe in Andrej Kokalj udeležila mednarodnega srečanja prostih plezalcev v Ženevi. Plezala sta v Salevi smeri s kompleksno oceno ED+, smeri med VII. in VIII. stopnjo. Leta 1984 sta ponovno odšla na podobno srečanje Rok Kovač in Tadej Slabe. Tokrat je bilo srečanje organizirano v Annemasseau. Najtežja smer, ki sta jo splezala, je bila Arc en Ciel z oceno VIII+. Tadej Slabe se je prvi posvetil izključno prostemu, kasneje pa športnemu plezanju.

* Namig: pomemben vzpon

10.5 Srečo Rehberger

Podobno velja tudi za Srečo Rehbergerja. Oba štejemo za vodilna protagonista na naši športnoplezalni sceni v tistem času. Leta 1985 je T. Slabe kot prvi Slovenec in Jugoslovčan splezal težavo X- (kasneje IX+) v smeri Zombie v nemškem plezališču Altmühltal. Jeseni leta 1985 pa sta Slabe in Rehberger obiskala Mount Arapiles v Avstraliji. Splezala sta smer Masada z avstralsko oceno 30. Leta 1986 je Rehberger opremil in splezal prve smeri v Dolžanovi soteski, ki so kasneje postale preizkusni kamen za praktično vse športne plezalce v Sloveniji. To so bile smeri Bogovi so padli na glavo IX, Solea, Živček, leta 1987 pa še Mozartove kroglice VIII+, Tri srca VIII+ itd.

Foto A. Štremfelj http://stremfelj.simobil.net/album/foto_prikaz.asp?Poz=317

10.6 Pajek pod previsom

Neposredni TV prenos iz Ospa, z naslovom Pajek pod previsom*, je bil po splošni oceni eden najodmevnejših medijskih dogodkov na plezalni sceni še do danes. Tadej Slabe in Srečo Rehberger sta plezala smer Gobo z oceno IX. Celoten projekt je bil gotovo edinstven, ne samo pri nas, pač pa tudi v svetu.

Rehberger je leta 1987 splezal smer Preobrazba IX+ v Mišji peči*, v Dolžanovi soteski pa še dr. Hoffman (IX/IX+), Slabe pa v Buouxu Eleksir de Violence 8a in Gatopardo 8a v Finale Liguero. Srečo je obiskal tudi Ameriko in splezal French Connection 5.13b in The Webb z isto oceno, njegova spremljevalka Nuša Romih pa je preplezala smer Licence To Bolt 5.11b. 1988 je bil Tadej Slabe -Tedi ponovno v Avstraliji in splezal smer Lord of the Rings z oceno 30 ali X-. Kasneje so oceno smeri dvignili na 8b. Težave 8a je splezal tudi Vili Guček s smerjo Focus, tej stopnji pa sta se približala še Igor Jamnikar in Marko Lukič s smerjo Santa Esmeralda.

10.7 Prva 8b in 8b+

Prvo potrjeno čisto desetko pa je uspelo splezati S. Rehbergerju. To je bila smer Sortileges 8b v Cimaïu*, nato pa še smer Futura 8b v Arcu. Treba pa je omeniti, da je T. Slabe istega leta splezal Lord of the Rings v Avstraliji, ki je kasneje dobila oceno 8b (takrat pa je bila 8a+). V Dolžanovi soteski je Srečotova smer Mozartove kroglice postala vstopna viza za žensko plezalsko elito.

Januarja 1988 je S. Rehberger odprl novo plezališče v Ospi s smermi Jonagold, Dedek mraz, Miklavž itd. V Paklenici je Manolo splezal smer Maratoneta 8b+, prvo te težavnosti v bivši Jugoslaviji.

Leto 1989 lahko začnemo z vzponom Rehbergerja White Wedding v Smiths Rock ZDA z oceno 5.14a. V istem plezališču je P. Vencelj splezala Energy Crisis, 5.12c. Doma pa so stopnjo IX- dosegle Jelka Tajnik Pariz-Dakar, Damjana Klemenčič Majhni ostri zli, P. Vencelj Bogovi... in Miranda Ortar Super finale Bohinj.

Marko Lukič je v tej sezoni opravil odlične vzpone Sandler Koenig X-, Big Time X, Zigeunerbaron X, Kanal im Ruecken X, v Verdonu pa še tri smeri 7c+ na pogled. Rehberger je v Mišji peči splezal smer Kaj ti je deklica X+. Naslednje leto (1990) je T. Slabe na pogled splezal prvo slovensko 8a v

* Namig: pomemben vzpon

avstrijskem Warmbadu.*

Leta 1990 je T. Slabe splezal nekaj izredno težkih smeri. Omenimo samo nekatere: Hči naslade 8b, Karies 8b, Povodni mož 8b+ in l. 1992 še smer Za staro kolo in majhnega psa 8c+ *.

10.8 Za staro kolo in majhnega psa 8c+.

To je bila v tistem času ena najtežjih smeri na svetu. Smeri z oceno 8b imajo v začetku devedesetih še plezalci Tomo Česen, Stanko Židan, Matej Mejovšek, Vili Guček in Dorijan Šuc. Na pogled imata najboljši vzpon Marko Lukič in Tadej Slabe, in sicer 8a. Izredno uspešen je bil spomladi 1992 M. Lukič v Avstraliji, kjer je splezal najtežje tamkajšnje smeri, tudi Punks in the Gym 8b+. Matej Mejovšek je leta 1992/93 splezal tri težke smeri, in sicer Masacre 8b, Butnskala 8b+ in Nostalgija dolgih senc 8b+ /c. Smer Missing Link 8b+ pa so za Tadejem Slabetom splezali še Marko Lukič, Aljoša Grom in Vili Guček. Od daljših smeri je l. 1993 verjetno najboljša prosta ponovitev smeri Žaumak - Nervo v Vežici Marka Lukiča. Ocena IX+.

Ob starejših plezalcih se pojavljajo vedno mlajši, s čimer se kvalitetni krog širi predvsem po zaslugi tekmovanj za mlajše kategorije. Leta 1993 je za pravi "bum" poskrbel devetletni Blaž Rant, ki je splezal smer San Pedro z oceno 8a(danes 7c+), poleg tega pa še dve smeri 7b na pogled.

In kaj nam je prinesla sredina devedesetih na domači sceni? Morda bi na začetek lahko postavili vzpona Marka Lukiča 8c Shogun l. 1995 in v letu 1996 vse boljšega Jureta Goloba s 7 o'clock show 5.14b.

10.9 Solo

Ne moremo mimo dveh solo vzponov, in sicer Toma Česna Ženska za nagrado 8a in Aljoše Groma, ki je soliral Brdavska 8a/8a+ l. 1995. Aljoša je leta 1996 soliral še Sonce v očeh 8a+. Menim, da komentar ni potreben.

V severni triglavski steni je bila prosto preplezana ena najslavnejših slovenskih smeri Obraz sfinge. Smer, ki sta jo l.1966 kot prva preplezala Ante Mahkota in Peter Ščetinin, sta prosto ponovila Miha Kajzelj in Grega Kresal 7. in 8. 10. 1995. Igor Kalan in Vili Guček sta se l. 1995 udeležila srečanja plezalcev v Snowdonii (Sev. Wales), kjer sta plezala smeri s sprotnim nameščanjem varovanja. Spoznala sta bistveno razliko med takšnim plezanjem in plezanjem v dobro zavarovanih športnih smereh, uspelo pa jima je preplezati smeri med VIII in IX stopnjo.

10.10 Grif, ki ga ni več ...

Leto 1995 nam je prineslo tudi prvo številko slikovno in vsebinsko zelo kakovostne športnoplezalske revije Grif, ki je na žalost po sedmih letih prenehala izhajati.

11 Do konca tisočletja...

V l. 1996 se mi zdi potrebno omeniti vzpon A. Simoniča in M. Jošta, ki sta v Zahodni Cini prosto ponovila znano Švicarsko smer z oceno IX-. Simonič je kasneje nanizal še več alpskih prostih ponovitev, med drugim 1999 v Rätikonu 7c/c+. Mejo plezanja na pogled je dvignil Matej Mejovšek na 8a+ z vzponom Specialist za življenje v Kotečniku, pridružil pa se mu je Stanko Židan, ki je vzpon take težavnosti opravil na Tajskem pomladi 1996. Leta 1996 je mladi Uroš Perko uspel v projektu Talk is Cheap - ocena 8c. Prvi jo je ponovil Stanko Židan. Smer je leta 1998 dobila še ponovitve Primoža Žitnika, ki je bil takrat star le šestnajst let in s tem najmlajši v Evropi s to oceno. Splezal pa jo je tudi Franci Jensterle. Tržačan Mauro Bole-Bubu je v enem dnevu uspel preplezati Gobo, Črno burjo in Supernovo. Odličen vzpon pa je dosegel Igor Kalan s prvo prosto ponovitvijo Vražjega Roberta 8b s precej negotovim varovanjem. Sami vražji fantje, od avtorjev smeri Janeza Saboleka in Milana

* Namig: pomemben vzpon

Romiha, do vražjega Igorja.

Talk is Cheap sta kasneje ponovila še Yuji Hirayama in njegov japonski kolega Dai Koyomada. Slednji je zadnji dan splezal še Sanjski par 8c, Yujiju pa je na tej turneji uspelo na pogled splezati še Mrtvaški ples 8b. L. 1998 je Španec Pedro Pons ponovil smer Za staro kolo...in potrdil oceno.

Leta 1997 je izjemen vzpon uspel Marku Lukiču, ko je v ZDA v Smith Rock splezal znano smer Just Do It z oceno 8c+^{*}. Postal je peti plezalec na svetu, ki je uspel v tej smeri, in prvi Slovenec s potrjeno 8c+. Čeprav slovenski primat v 8c+ vsekakor ostaja Tadeju Slabetu, posebno po uspešni Ponsovi ponovitvi in potrditvi ocene smeri Za staro kolo. Prva slovenska in tretja ponovitev Tedijeve smeri Za staro kolo... je uspela Urhu Čehovinu. Matej Sova je prvi splezal smeri Popolni mrk in Konec mira 8c/c+, na hitro je opravil še s smerema Strelovod 8c in Missing drink 8b+, on flash pa je bil uspešen še v smeri lahko noč Irena 8b. Luka Zazvonil, ki je v Miški opremil in splezal kar nekaj novih smeri, je bil uspešen tudi v Talk is cheap in Strelovodu, obe 8c.

Očitno Franciju Jensterletu španska klima odgovarja, saj je poleti 1998 v plezališču Montgorny na pogled splezal smer Galabruix z oceno 8a+, dosežek pa je ponovil še poleti 1999 v plezališču Taverge, kjer je na pogled splezal smer z isto oceno. Jure Golob je na turneji po Avstraliji v začetku leta 1999 dosegel odlične rezultate; na flash je splezal 8b in še eno smer 8a+ na pogled.

12 V novo tisočletje

12.1 2000

Leta 2000 je F. Jensterle splezal smer Konec mira 8c/c+ in Popolni mrk 8c. Uroš Perko, ki nekako nadaljuje Slabetovo tradicijo plezanja težkih smeri, je najprej uspel v smeri Mortal Combat 8c, kasneje pa še v projektu v Vipavski beli, ki jo je imenoval Country House 8c/c+. Jure Golob pa je prispeval prvo slovensko ponovitev Sanjskega para. Leta 2000 je v španskem Rodellarju na pogled splezal še smer Familia Manson 8a+.

12.2 2002

Jure Golob je kot prvi splezal težak projekt v "Hladilniku" in ga imenoval Martin Krpan*. Marca 2002 je Mateju Sovi uspela ponovitev. Smer ima sedaj oceno 9a. Uroš Perko je prav tako leta 2002 uspel v smeri Za staro kolo...Aljoša Grom in Matej Sova sta aprila 2002 ponovila Perkotovo smer Mr. Big Hand 8b+. Matej Sova je aprila 2002 na pogled splezal smer Scontro Finale 8a+. Na Sardiniji je Luka Zazvonil uspel v smeri Caffè surreale 8a/a+ in isti dan še v smeri Wonderland 8a. Že junija pa mu je uspel njegov najboljši vzpon na pogled, to je Specialist za življenje 8a+ v Kotečniku. Matej Sova je bil v Franciji uspešen na pogled v smeri Hurlement 8a+ (30 m), Orpier. Luka Zazvonil je v Kotečniku splezal novo in sedaj tam najtežjo smer, Iluzija z oceno 8c. Franci Jensterle pa je v Rodellarju opravil svoj in tudi do takrat najtežji slovenski vzpon na pogled v smeri Gladiator z oceno 8a+/b (2002). U. Perko je svoji zbirki 8c dodal še eno - Super heroji v akciji v Vipavski Beli.

12.3 2003

* Namig: pomemben vzpon

Februarja leta 2003 je Urošu Perku uspelo podaljšati večletni Slabetov projekt Sanjski par, ki ga je ocenil z 9a.*

Odlični češki plezalec in eden najboljših tekmovalcev v svetovnem pokalu Tomas Mrazek pa je smer ponovil v samo treh dneh in oceno potrdil.

Marko Lukič je ponovno dokazal svojo formo s ponovitvijo smeri Popolni mrk 8c.

Luka Zazvonil je marca 2003 marca splezal Konec mira 8c/c+.

Foto: Matej Mejovšek, www.slo-climbing.com

F. Jensterle je aprila ponovil Country house 8c/c+.

Maja 2003 je Matej Sova uspel v Franciji na pogled v smeri 8a+/b z imenom Saharagga. Za prvomajske praznike je Tomaž Valjavec v Ceredu v manj kot eni uri na pogled preplezal dve 8a+, Magnificat in Scontro finale. Klemen Vodlan Klemzy se je pridružil klubu 8a+ na pogled s smerjo v Rodellarju. Poleg te je na pogled splezal še tri smeri z oceno 8a. F. Jensterle je junija v Španiji splezal dve smeri z oceno 8c in še dve z oceno 8a+ na pogled. Septembra pa sta Valjavec in Sova v bližini Nice splezala več smeri z oceno 8a+ in 8a na pogled. Matjaž Jeran in Miha Valič sta v steni El Capitan opravila osmo ponovitev smeri Free Rider 5.12d/5.13a, dolgo 1200m. Smer sta v celoti splezala prosto, zanj pa sta potrebovala pet dni. Med drugim sta na pogled splezala Half dome 5.12b, 700m, in Kaukovo Seperate reality 5.11d. Vsa vzpone sta opravila kot prva Slovenca. Naj omenim, da je pokojni W. Güllich smer soliral. Leta 2005 pa je solo vzpon ponovil še Hainz Zak, znani plezalec in fotograf.

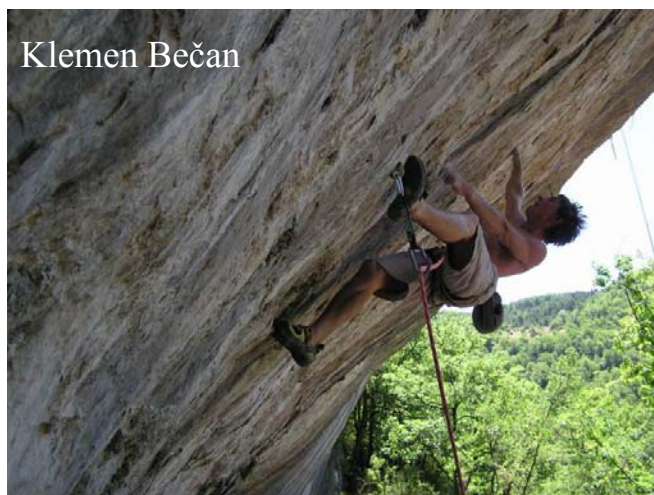
12.4 2004

Februarja 2004 je Jure Golob kot šesti plezalec ponovil Za staro kolo...8c+. Marca je Matej Sova splezal še drugi del smeri Človek ne jezi se 8c+, 33m, kot prvemu pa je uspel vzpon z imenom Histerija z enako oceno 8c+ levo od Ptičje in ima v zadnjem delu 14 težkih gibov zapored. U. Perko pa je levo od smeri Karies splezal novo smer z imenom Osapski pajek 8c. Mladi in perspektivni ljubljanski plezalec Miha Škof je uspel v Arcu svoji prvi 8a na pogled, La cucina, pridružil se mu je še ne osemnajstletni Nejc Pozvek, ki je prav tako na pogled splezal 40m dolgo smer Bonsai 8a, v sektorju Massone. Z dvema vzponoma na pogled se je s prvomajskega izleta z Mallorke vrnil Luka Zazvonil. Projekt Igorja Kalana z imenom Matičkov svet 8b je kot prvi splezal njegov učenec David Stepanjan, David je na plezalnem potepanju po Sardiniji uspel na pogled v smeri Caffè Surreale 8a. Frenk in sta bila med počitnicami spet na plezalni turneji po Franciji in Španiji. Najboljši vzpon je dosegel Frenk v smeri Geminis 8c/8c+ v Rodellarju, poleg tega pa je uspel še v smereh 8a+ na pogled. Sabina pa je temu dodala še dve 8a z rdečo piko. Septembra je v Barattu M. Sova splezal Atila 8c/c+ in še štiri smeri z oceno 8a+ na pogled.

* Namig: pomemben vzpon

12.4.1 Bečan on sight 8b+*

Klemen Bečan je septembra pokazal fantastično formo, saj je v avstrijskem plezališču Göltschach splezal smer Me shomee 8b na pogled, poleg tega pa še dve 8a, v Ospu pa še smer Zadnja skušnjava 8a+, vse na pogled. Svoj najboljši rezultat je dosegel v plezališču Ombleza s smerjo On spete la ruche 8b+ na pogled. Kasneje je dodal še smer La reserve 8b na pogled, St. Leger. Da je še vedno odličen plezalec, je ponovno dokazal Uroš Grilc, ki je v Vipavski Beli ponovil Glisto, ki ima sedaj po dveh zlomljenih oprimkih oceno 8b+, k temu pa je dodal še Klopa Fb 8a v Černobilu.

Klemen Bečan

Foto: <http://ksp.pzs.si>

12.5 2005

Martina Čufar

Foto M. Preželj
<http://www.martinacufar.com/novice.php>

Edina, ki je v letu 2005 premaknila meje pri plezanju težkih smeri, je Martina Čufar z Vizijo, 8c, v Mišji peči.*

Pri fantih se pozna medgeneracijska vrzel, ko so nekateri najboljši plezalci prenehali plezati ali pa so se preusmerili v balvansko in tekmovalno plezanje, mlajša generacija pa še ni sposobna plezati najtežjih smeri.

Omeniti velja vrhunski dosežek »Plezalski supermaraton« Marka Lukiča in Andreja Grmovška, ki sta v enem dnevu preplezala tri težke smeri čez steno Aniča kuka v Paklenici. Splezala sta smeri Alan Fjord (IX, 350 m), Mjesečina (IX+, 350 m) in Zlatne godine (IX, 350 m). Lukič je vse smeri preplezal prosto. Plezati sta začela ob 5. uri zjutraj, ob 21. uri pa po preplezanih 1000 m IX. stopnje še tretjič stala na vrhu Aniča kuka.

12.6 2006

Kilian Fischhuber in Jorg Verhoeven sta konec aprila 2006 v Mišji peči ponovila Sanjski par, za katero predlagata oceno 8c+/9a.

V istem dnevu je Jorg Verhoeven v drugem poskusu splezal še Vizijo (8c).

13 Žensko športno plezanje pri nas

13.1 Začetki

Tudi prve športne plezalke so v ta šport "zašle" preko alpinizma: Lidija Painkiher, Ines Božič, Nuša Romih, Marija Štremfelj, Jelka Tajnik (Kranjc), Ela Leskovšek... Do leta 1985 so premagovale smeri

* Namig: pomemben vzpon

pete in šeste stopnje, izjema je bila le Lidija Painkiher, ki je leta 1983 odpotovala v Ameriko in tam že leta 1984 plezala smeri do 5.12 (7a), torej je bila korak pred vsemi našimi, a vseeno daleč za najboljšimi ženskami na svetu. Lynn Hill je že leta 1978 preplezala 7a, leta 1982 7c, leta 1984 pa 7c+ (Vandals).

Toda v naslednjih letih so Slovenke vse bolj dvigovale težavnostno stopnjo in se počasi, a vztrajno približevale najboljšim na svetu. Plezalko so se tudi vse bolj specializirale in se posvetile le športnemu plezanju: Nuša Romih, Damjana Klemenčič (Hudolin), Metka Lukančič, Simona Škarja... Dosežki so postajali boljši in boljši, težavnostna stopnja smeri se je hitro dvigovala in leta 1997 se je naš najboljši dosežek (Martina Čufar: Kaj ti je deklica? 8b+) izenačil s tistim v svetu, ki ga je Lynn Hill dosegla že leta 1990, in se osem let ni spremenil.

13.1.1 Metka Lukančič, prva 8a*

Dekleta do leta 1992 plezale smeri do stopnje 7c oz. 7c+. To so Miranda Ortar, Sabina Sovinc, Marija Štremfelj, Metka Lukančič, Nevenka Osredkar, Mojca Oblak ... Leta 1993 je zelo napredovala Metka Lukančič, ki je ponovila smeri Guernica 8a, Brdavs 8a / a+ in Sonce v očeh 8a+.

13.2 Kratka kronologija slovenskih ženskih vzponov

OCENA	SMER	PLEZALIŠČE	DATUM	PLEZALKA
6c+	Santana	Paklenica	1986	Simona Škarja
7a+	Mozartove kroglice	Dolžanova soteska	1988	Nuša Romih
7a+/b	Almost nothing	Smith rock	1988	Petra Vencelj
7b+	Paris - Dakar	Osp	1989	Jelka Tajnik
7c	Brezmadežna	Pod Sušo	1990	Damjana Hudolin
7c+/ 8a	Ekosistem	Boh. Bela	1992	Nevenka Osredkar
8a	Guernica	Kotečnik	1993	Metka Lukančič
8a/ a+	Brdavs	Retovje	1993	Metka Lukančič
8a+	Sonce v očeh	Mišja peč	1993	Metka Lukančič
8a+/ b	Love story	Boh. Bela	1995	Martina Čufar
8b	Moški za naslado	Boh. Bela	1996	Martina Čufar
8b+	Kaj ti je deklica	Mišja peč	1997	Martina Čufar
8c	Vizija	Mišja peč	2005	Martina Čufar

* Namig: pomemben vzpon

13.3 Martina

Mlada Mojstrančanka Martina Čufar pa je prevzela primat tudi v skalnem plezanju, ko je v Bohinjski Beli splezala smer Moški za..., 8b*. V letu 1997 je najprej splezala Chiquito 8b in nato še Kaj ti je deklica 8b+(prva slovenska ženska 8b+),* obe v Mišji peči. Leta 2000 je splezala 8a na pogled. Istega leta pa je v borih dveh poizkusih splezala smer Karizma 8b+, v avstrijskem Warmbadu pa v 4. poizkusu ponovila Achtbe 8b. Na Sardiniji je na pogled plezala smeri do ocene 7c+/8a in na flash do 8a+. V Mišji je ponovila smer Mrtvaški ples 8b. Leta 2002 je Martina s smerjo Lucky Luke splezala že svojo enajsto 8b in več. Že junija 2002 je Martini uspel prvi vzpon 8a+ na pogled v plezališču Les Auberts v smeri Chemin du croix. Za njo je smer na flash zlezla še Natalija Gros. M. Čufar je spomladi 2004 uspel četrti in seveda prvi ženski vzpon v smeri Vražji Robert. Njena prva 8a je bila Ekosistem na Bohinjski Beli I. 1994. Leta 1997 ji je uspela prva 8b+. 6. junija je s ponovitvijo Agricantusa 8a, 300m v Aniča kuku v Paklenici pokazala, da se odlično znajde tudi v daljših smereh. V Engelbergu je Martini uspela 8a+ na pogled Onan der masturbator, poleg tega pa še ena z oceno 8a in ena 7c, vse na pogled. Na Sardiniji sta z Markom Lukičem splezala 350m dolgo smer Hotel Supramonte do 8a+. V Miški pa je Martina uspela še v smeri Millenium 8b+. Martina in Marko Lukič splezala 350 m dolgo smer Hotel Supramonte (do 8b). V Mišji pa je uspela v smeri Millenium 8b+ (njena 22. smer z oceno 8b ali več).

V letu 2005 je Martina Čufar ponovno prestavila mejo ženskega športnega plezanja na 8c z Vizijo v Mišji peči.* To je bila njena 150. smer težja od 8a.

13.4 Natalija in Maja

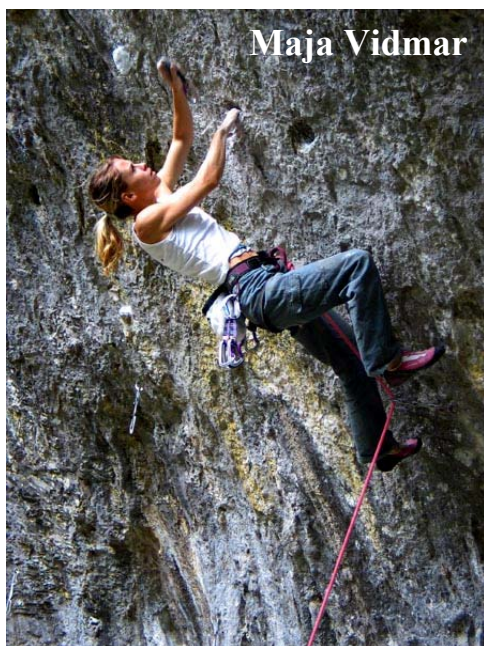

Foto: http://ksp.pzs.si/Struktura/Reprezentance/clani_reprezentanca.php?ID=11&vrsta=4

Natalija Gros je l. 2002 ponovila smer Veper Lady 8b, na pogled pa Giljotono 8a. v letu 2005 je že splezala Kaj ti je deklica 8b+.

Nataliji je oktobra uspelo splezati svojo prvo 8b Veper Lady v Ospu. Septembra 2003 je mladi Škofjeločanki Maji Vidmar uspelo v dveh 8a, Urbanovi in Oktoberfestu. Marca 2004 je Natalija Gros po enoletni odsotnosti opravila na flash s Soncem v očeh 8a+. Maja je Natalija na pogled splezala JSFK, nato pa še Mrtvaški ples 8b RP.

Foto Urban Golob
[http://www.8a.nu/site2/?IncPage=http://web.8a.nu/\(phmynjizi4rf5p55drrlya55\)/articles/ShowArticle.aspx?ArticleId=1297&UserOK=1](http://www.8a.nu/site2/?IncPage=http://web.8a.nu/(phmynjizi4rf5p55drrlya55)/articles/ShowArticle.aspx?ArticleId=1297&UserOK=1)

Poleg mladih deklet dobro plezajo tudi nekoliko starejše plezalke. Leta 2000 je Sabini Sovinc uspelo preplezati svojo prvo 8b, Lahko noč Irena. V Retovju je Metka Jug splezala Pokrajculjo 8a.

* Namig: pomemben vzpon

14 Balvansko plezanje

V zadnjih letih se je balvansko plezanje razvilo v samostojno disciplino, tako v plezališčih kot tudi na tekmovanjih, zato bom naredil bežen pregled čez celotno dogajanje.

14.1 Začetki

Ko je leta 1930 Pierre Allain preplezal prvi balvan, ocenjen s francosko šestico, se je pričela resna tekma za najtežji preplezani balvan. Vendar je bilo za vidni preskok treba čakati celih štirideset let.

Preboj balvaniranja kot samostojne panoge je verjetno pomenil vzpon Rona Kauka v Yosemiteh, ko je preplezal balvanski problem, ki ga je poimenoval Midnight Lightning.

14.2 Razvoj in ocenjevanje

Razvoj se je začel z letom 1970, ko je Michael Libert preplezal prvo balvansko sedmico (7A) v gozdu **Fontainebleau**. Plezalci so pričeli ocenjevati balvane z **balvansko lestvico**, kjer recimo pomeni 7A prevedeno v francosko lestvico 7b+ (UIAA IX-). Zaradi tega je bil tudi razvoj balvanske (fontainebleaujske) lestvice dolga leta počasnejši kot francoske in UIAA težavnostne lestvice.

Leta 1975 je Jerome Jean Charles preplezal zelo previsen problem, ga poimenoval Carnage in ocenil s 7B+.

Poseben fenomen balvanskega plezanja je Američan **John Gill**, ki je bil pionir te zvrsti v 50-ih in 60-ih letih. Nekatere njegove balvane so uspeli ponoviti šele čez dvajset let. Uporabljal je že magnezijo, izvajal dinamične gibe in specialen trening moči.

Osemdeseta leta pa so bila tista, ki so za razvoj balvaniranja pomenila največ. Takrat so plezalci začeli resno trenirati prav za dosežke v tej zvrsti plezanja. Preplezani balvani so se pričeli pojavljati v vseh svetovnih alpinističnih revijah, kar je imelo še dodatno težo za množično plezanje balvanov.

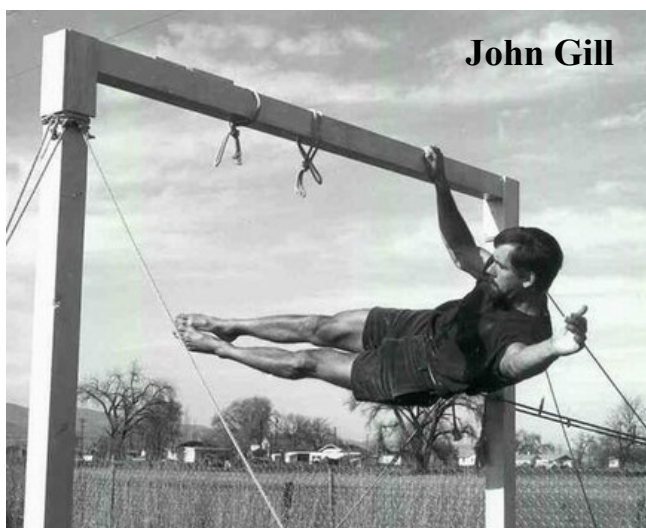

Foto: www.rockclimbing.com

Eden največjih mojstrov reševanja problemov na balvanih Jacky Godoffe je leta 1984 preplezal Surplomb de la Vallée de la Mée, prvo balvansko 8A.

Isti plezalec je l. 1991 splezal Sonate d'Automne

Jerry Moffatt je leta 1993 splezal takrat najtežji boulder v Yosemiteh z oceno 8A+ Dominator. Danes so splezani že balvani z oceno 8C+, vendar brez potrditve.

14.3 Slovenski balvanski dosežki

Leta 1998 so lokalni plezalci iz Črne na Koroškem in Uroš Perko v dolini Tople "odkrili" 35 balvanov ter splezali prve probleme. Nekateri pa so skrivnosti tega športa začeli iskati tudi v tujini (glej Grif št. 26, prispevek Primoža Grilca). Nekateri plezalci so se specializirali za balvansko plezanje. Od naših večjih uspehov naj začnem z Blažem Rantom, ki je leta 2000 uspel v balvanskem problemu Unendliche geschichte 8A v Švici, kar je bil takrat naš najtežji preplezan balvan*. Kasneje je splezal še problem Brad Pitt, 7C+.

Leta 2001 je bil preplezan najtežji slovenski balvan Panta rhei 8A v Trenti (Urh Čehovin), ki še vedno

* Namih: pomemben vzpon

nima ponovitve. Isto leto je v Fontainbleauju Urh uspel tudi v Icebergu (takrat 8A, sedaj 7C+). Leto kasneje, 2002, je Urhu Čehovinu uspelo preplezati Loskotov problem Pluto aus der Jagd, ki je imel sprva oceno 8B, vendar so ga ponavljalci ocenili na 8A+.

Leta 2002 so naši plezalci obiskali svetovno znano balvansko plezališče Fontainebleau. Grega Šeliga in Urh Čehovin sta uspela splezati balvane z oceno 7C. Konec avgusta je Urhu uspel nov dosežek slovenskega balvanskega plezanja - Petting with an alligator 8B v Maltatalu (sedaj 8A+).*

Na enomesečni balvanski turneji po Angliji sta bila Urh Čehovin in Primož Grilc. Urh je v Wellesu splezal balvanski problem 8A+ ter Brad Pitt 7C+. Aprila je Blaž Mur v Gorah splezal novo prečko Dan neskončnih sanj z oceno 8A.

Leta 2003 je Gregorju Šeligi v petem poizkusu uspelo splezati enega najznamenitejših balvanov na svetu - Midnight Lightning* V9 oz. 7B+ v Yosemiteh. Pred tem sta ta znani balvanski problem splezala tudi Jure Golob in Marko Lukič. Balvan je bil znan po izjavi avtorja Rona Kauka, da "je težje splezati ta balvan kot pa priti na Mt. Everest". Splezal ga je l. 1978. Vsak dan ga poizkuša splezati po trideset ljudi, Šeli pa je bil v zadnjem času eden redkih, ki mu je uspelo. Na turneji po ZDA je novembra v Buttermilku splezal kup problemov do V11 oz. 8A.

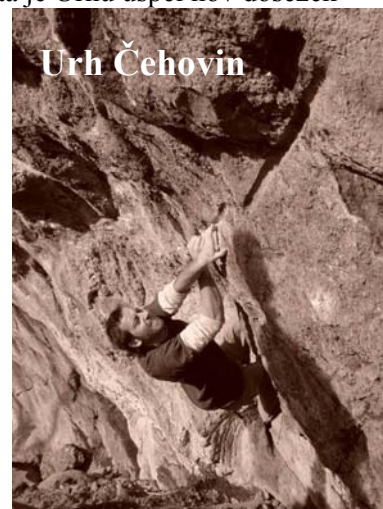

Foto: <http://ksp.pzs.si>

Foto: www.climbersonly.net

Urh je v Maltatalu uspel njegov najtežji balvan Power of goodbye 8B/+, za katerega tudi avtor Klem Loskot pravi, da je definitivno velik problem. V Trenti pa je splezal Micro Analysis Fb 8a+ (sedaj 8A). Leta 2004 je Urh v Zalogu splezal problem z imenom Utopija Fb 8a+, naslednje leto pa še Beginning of the end 8B+, ki je trenutno najtežji pri nas.

Dobre vzpone v Fontainebleau leta 2004 opravili J. Golob in G. Šeliga, Iceberg 7C+, U. Čehovin, L' insoutenable legerte de l' etre 8B, J. Prijatelj, 7B, M. Čufar, prečko 7B+ in Polona Strasser, 6C. G. Šeliga pa je splezal najtežji balvan Koroške Životinjsko carstvo, 7C+.

V idiličnem švicarskem balvanskem plezališču Magic Wood je Čehovin splezal Jack's broken heart 8A+ in Massive Attack z isto oceno. Jaka Prijatelj in Simon Margon pa probleme do 7B oz. 7C. Martina Čufar je v Maltatalu splezala dva problema z oceno 7C (The swing thing in brez imena) ter v plezališču Fontainebleau prečko Monsieur plus 7B+.

Angležinja Claire Murphy je januarja 2004 za Američanko Liso Rands kot druga ženska ponovila balvanski problem Chbalanke 8A+ v Huecu. Steve Duncan je opravil že osmi vzpon v Fb 8C Dreamtime v Švici, ki je bil prvi balvan ocenjen z 8C (sedaj je 8B+). Emotional Landscape Klema Loskota Fb 8C je doživela prvo ponovitev. Izstopa tudi vzpon Dai Koyamade Wheel of Life 8C+, ki ima neverjetnih 60 gibov, vendar se, kot pravi Urh, »strokovna javnost« ne strinja, da še gre za balvanski vzpon.

* Namig: pomemben vzpon

15 Tekmovanja v športnem plezanju

15.1 Prva tekmovanja in udeležba naših

Za prvo mednarodno tekmovanje v športnem plezanju lahko štejemo tekmovanje **Sportroccia leta 1985 v Bardonecchi pri Torinu**.^{*} Čeprav so bila tekmovalna pravila še ohlapna, je to tekmovanje pokazalo, da je plezanje težavnosti, kjer čas ni bistven element, ampak je pomembna dosežena višina, lahko zelo zanimivo. Na tekmi smo imeli tudi naše zastopstvo. V. Guček je bil 28., M. Škarja 28., C. Jagodic pa 43.

Naslednje leto so tekmovanje Sportroccia ponovili, le da so ga razširili na dve tekmi - v Bardonecchi in Arcu. Štelo je za prvo prvenstvo Italije. Med moškimi je zmagal Patrick Edlinger, med ženskami pa Catherine Destivelle, oba Francija. Naš predstavnik Tadej Slabe je bil 38.

15.2 Neuradno svetovno prvenstvo

Rock Master 1987 je veljal za neuradno svetovno prvenstvo. Prvi je bil Stefan Glowacz (ZRN), med ženskami pa Lynn Hill (ZDA). V letu 1988 so v Grenoblu organizirali mednarodno dvoransko prvenstvo, kjer sta bila zelo uspešna tudi V. Guček (10.) in T. Slabe (12.). Leta 1988 je bil uveden poizkusni svetovni pokal, in sicer s štirimi tekmami.

15.3 Prvi svetovni pokal in svetovna prvenstva

V letu 1989 pa je stekel tudi prvi uradni svetovni pokal v športnem plezanju. Po sedmih tekmah je postal skupni zmagovalec Simon Nadin (GB), med ženskami pa Nanette Raybaud.

Do danes so se zvrstila že številna mednarodna tekmovanja, svetovni pokal ima denarni sklad, športno plezanje pa se je predstavilo tudi na olimpijskih igrah v Albertvillu leta 1992 ter leta 2005 v okviru olimpijskih iger Torinu.

Leta 1991 je bilo organizirano svetovno prvenstvo v Frankfurtu, leta 1993 pa v Innsbrucku. Obakrat sta zmagala F. Legrand (F) pri moških in Susi Good (CH) pri ženskah, ki sta kraljevala tudi v svetovnem pokalu. Leta 1992 in leta 1995 pa je v svetovnem pokalu zmagala R. Erbesfeld. Na svetovnem prvenstvu v Ženevi l. 1995 sta bila najboljša F. Legrand in R. Erbesfeld. Za obdobjem F. Legranda (šestkrat skupni zmagovalec SP)* lahko rečemo, da je nastopilo obdobje bratov Petit. Francois je bil skupni zmagovalec svetovnega pokala l. 1995, Arnaud pa leto kasneje. Med dekleti je bila l. 1996 skupno najboljša v svetovnem pokalu Liv Sansoz. Vsekakor pa ostaja Francija še naprej velesila v športnem plezanju. V zadnjem obdobju je bila najboljša v svetovnem pokalu Belgijka Muriel Sarkany, pri fantih pa Francoz Alex Chabot (21. zmag v svetovnem pokalu) in Čeh Tomáš Mrázek (Svetovni prvak 2003 in 2005).

Povejmo samo, da sta skupna zmagovalca SP v letu 2005 Avstrijka Angela Eiter in Italijan Flavio Crespì.

15.4 Preboj naših

Na zaključni tekmi svetovnega pokala v Kranju leta 1996 doseže svojo prvo zmago mladi ameriški talent Chris Sharma, naši Martini Čufar pa se uspe uvrstiti v finale. Leta 1997 svetovni pokal ponovno osvoji Legrand, pri ženskah pa Belgijka Sarkany. Leta 1998 postane skupni zmagovalec v svetovnem pokalu Yuji Hirayama, pri ženskah pa Muriel Sarkany (BEL) pred Liv Sansoz (FRA). Tak vrstni red ostane v ženski konkurenci tudi leta 1999, na tretje mesto v skupni uvrstitvi pa se uvrsti naša Martina Čufar. Pri moških Yujija nasledi F. Petit pred Legrandom.

Za naše tekmovalce je bila ena prvih uspešnejših tekem v bolgarski Vrazi, kjer je T. Slabe dosegel do l. 1996 našo najboljšo moško uvrstitev, in sicer 8. mesto, M. Lukič pa je bil 14.

Preboj naših v sam vrh na tekmah svetovnega pokala pa ni uspel fantom, pač pa je za to zaslužna

* Namig: pomemben dogodek

Mojstrančanka Martina Čufar, ki je bila v letih 1995 in 1996 praktično na vsaki tekmi sposobna uvrstitve v finale. Aljoša Grom je dokazal, da tudi moški del naše reprezentance lahko poseže po visokih uvrstitvah, saj je bil v letu 1996 na tekmah svetovnega pokala najprej 9. v Ekaterinburgu, nato pa še 6. v Gradzu in s tem dosegel res odlične uvrstitve. Leta 1997 je z uvrstitvijo na tretje mesto na tekmi za SP v avstrijskem Imstu dokazal, da zmagovalne stopničke SP za naše tekmovalce niso nedosegljive.*

Leta 1999 Martina Čufar po tem, ko je dvakrat stala na zmagovalnih stopničkih, osvoji skupno tretje mesto v svetovnem pokalu in s tem doseže največji uspeh slovenskega tekmovalnega športnega plezanja. Na svetovnem prvenstvu v Birminghamu je uspehu dodala še šesto mesto.

Finalno uvrstitev na tekmah za SP v balvanskem plezanju, leta 1999 prvič tudi uradnem, pa je s 5. mestom dosegel tudi Jure Golob v Cortini.

15.5 Prva tekmovanja pri nas

V bivši Jugoslaviji so prvo tekmovanje pripravili po vzoru Italijanov v Splitu na Marjanu. Čeprav je bilo še nekaj podobnih tekmovanj, pa za prvo "pravo" tekmovanje štejemo državno prvenstvo v Ospu leta 1988. Zmagala sta V. Guček in Simona Škarja*. Tekmovanje, ki je trajalo kar tri dni, je bilo organizirano po UIAA pravilih. Istega leta je bilo še tekmovanje v Vipavski Beli, kjer je bil med fanti najboljši Marco Sterni, med dekleti pa Mojca Oblak. Jugoslovanski pokal v športnem plezanju se je začel leta 1989. Na sporedu so bile tekme Art Rock v Zagrebu, Lokve, Bohinj, Ajdovščina, Idrija in Bol. Skupna zmagovalca sta postala M. Lukič med moškimi in D. Klemenčič med ženskami. V letu 1990 pokal ni bil organiziran, leta 1991 pa sta prvi mesti osvojila T. Slabe in M. Ortar. V letu 1992 sta skupna pokalna zmagovalca postala Aljoša Grom in Metka Lukančič, leta 1993 pa Vili Guček in Metka Lukančič. Leta 1994 je Aljoša slavil tretjič, med dekleti pa se je veselila Martina Čufar. V letu 1995 je M. Mejovšek, ki je sicer napovedoval umik iz tekmovalne scene, svojo napoved kasneje demantiral in nazadnje celo zmagal v skupni uvrstitvi za državno prvenstvo. Med dekleti je bila prva M. Čufar, ki je to mesto obranila tudi v letu 1996, med fanti pa je ponovno slavil Aljoša Grom. Leta 1997 sta si prvo mesto v skupnem vrstnem redu državnega prvenstva razdelila Aljoša Grom in takrat komaj petnajstletni Tomaž Valjavec, ki je v tej sezoni tekmoval še za starejše dečke. Pri članicah je ponovno slavila Martina Čufar, ki je zmagala tudi v letih 1998 in 1999, kar je njena šesta zaporedna zmaga za državno prvenstvo. Ob tem je treba omeniti, da je že četrtič zapored osvojila drugo mesto v skupni uvrstitvi Katarina Štremfelj. Leta 1998 je bil med člani ponovno prvi Aljoša Grom. Leta 1999 je postal zmagovalec Tomaž Valjavec, takrat še kadet. Že drugič zapored pa je bil drugi Jure Golob. Državna prvaka v letu 2000 sta postala A. Grom (šestkrat skupni zmagovalec DP)* in M. Čufar, V letu 2001 pa J. Golob in M. Čufar.

Tekme Rock Master v Kranju, ki jih je organiziral Tomo Česen vse do l. 1995, so postale zelo zanimive predvsem zaradi odličnih tujih gostov. Leta 1996 je pod njegovo organizacijo potekala tudi prva tekma za svetovni pokal v novi športni dvorani v Kranju. V finalu pa smo lahko videli tudi Martino Čufar (6. mesto). Kranj je tako postal tradicionalno prizorišče finalne tekme za svetovni pokal.

15.6 Tekmovanja za mlajše kategorije

Naj na koncu omenim še tekmovanja za mlajše kategorije, ki so se začela v Sloveniji leta 1991 in pomenijo prav gotovo organizacijsko obogatitev tega športa, kar so potrdile tudi odlične uvrstitve naših na mednarodnih tekmovanjih. V Lavalu je na svetovnem mladinskem prvenstvu 2. mesto osvojila Katarina Štremfelj. V Moskvi 1996 pa je Tržičan T. Valjavec postal celo svetovni prvak v svoji kategoriji. V skupni uvrstitvi evropskega mladinskega pokala so prva mesta v svojih kategorijah dosegli T. Valjavec, K.Štremfelj in M. Sova. Na svetovnem mladinskem prvenstvu novembra 1997 v Imstu postane svetovni prvak Klemen Bečan, tretje mesto pa pripade Tomažu Valjavcu. Oba sta tekmovala v kategoriji 14 do 15 let.

Leta 1999 je na svetovnem mladinskem prvenstvu v Courmayeru mladinska reprezentanca preseгла vsa pričakovanja in v težavnosti osvojila naslov svetovnih prvakov pred Francijo in Ukrajino,

* Namig: pomemben dogodek

svetovna prvaka sta postala Natalija Gros in Tomaž Valjavec, podprvakinja pa Eva Tušar.

Najtejmo samo nekaj najbolj odmevnih uvrstitev naših mladih tekmovalcev:

Leto 2000: Natalija Gros, 1.mesto na svetovnem mladinskem prvenstvu v kategoriji kadetinj in 2.mesto v skupnem seštevku evropskega mladinskega pokala; Nastja Guzzi, 2.mesto na svetovnem mladinskem prvenstvu v kategoriji mladink in 1.mesto v skupnem seštevku evropskega mladinskega pokala; Maja Vidmar, 1. mesto v skupnem seštevku evropskega mladinskega pokala v kategoriji st.deklic; Tomaž Valjavec; 2. mesto v skupnem seštevku evropskega mladinskega pokala v kategoriji mladincev

Leto 2002: Natalija Gros svetovna mladinska prvakinja v Franciji*

Leto 2003: drugo mesto Maje Vidmar na svetovnem mladinskem prvenstvu v Bolgariji.

Leto 2005: Mina Markovič je postala svetovna prvakinja na svetovnem mladinskem prvenstvu v Pekingu, Jernej Kruder pa je bil srebrn.

O številčnosti in kakovosti naših mladih tekmovalcev pričat tudi osvojenih 18 medalj na tekmovanju za plezalce do 14 let (Under 14 Cup) na evropskih plezalnih dnevih v Arcu.

15.7 Odlične uvrstitve naših

L. 2001 je M. Čufar zmagala na uvodni tekmi za svetovni pokal v Chamonixu, nato pa še na mastru v Bruslju in Arcu. Najbolj so bili ljubitelji športnega plezanja veseli njene zmage na zaključni tekmi svetovnega pokala v Kranju. S tem je osvojila drugo mesto skupno v svetovnem pokalu. Postala pa je še svetovna prvakinja v švicarskem Winterhuru.

Leta 2002 je zmagala še na svetovnem pokalu v Jekaterinburgu in na mastru v Serre Chevalerju, na evropskem prvenstvu v Chamonixu pa je osvojila 2. mesto. Natalija Gros je bila v Bolzanu tretja, v Franciji pa je postala svetovna mladinska prvakinja. Maja Vidmar je bila v Aprici druga na tekmi za svetovni pokal. V Kranju pa smo imeli leta 2002 kar tri finalistke: 2. Natalija Gros, 4. Maja Vidmar, 5. Martina Čufar.

2003 M. Čufar ponovno zmaga v Bruslju, Maja Vidmar pa osvoji 3. mesto na svetovnem pokalu v Edinburgu. V tem letu so se v finale svetovnega pokala prvič uvrstili Lucija Franko, Tomaž Valjavec, Matej Sova in Klemen Bečan.

Leto 2004 je v znamenju Natalije Gros. Najprej je zmagala na Svetovnega pokala v Bruslju, nato je v Leccu postala evropska podprvakinja in bila prva še na mastru v Serre Chevallier. V Španski Marbelli in Valencu je bila M. Čufar spet odlična druga, četrto mesto pa je dodal še K. Bečan.

Leta 2005 je naša najboljša tekmovalka Maja Vidmar s skupnim drugim mestom v svetovnem pokalu, dosegla pa je tudi prvo zmago na tekmi svetovnega pokala v daljnem Šanghaju.

15.8 Druga tekmovanja

Poleg tekem za državno prvenstvo v težavnostnem, balvanskem in hitrostnem plezanju velja omeniti tudi master tekme v Divači, Prevaljah, Trbovljah itd. Srednješolska tekmovanja v športnem plezanju že od leta 1995 potekajo na Škofijski klasični gimnaziji v Šentvidu. Na tekmah sodelujejo tudi srednješolci iz Hrvaške in Italije. Osnovnošolsko tekmovanje je doseglo tako zanimanje, da je sedaj razdeljeno na kvalifikacije vzhod in zahod, ki jim sledi finale. Ob tem je treba omeniti, da ločeno plezajo tekmovalci z licencami in ostali (varovanje od zgoraj), kar seveda vzpodbuja množičnost.

* Namig: pomemben dogodek / vzpon

15.9 Memorial Janeza Jegliča-Johana

Med zanimivostmi omenimo memorial Janeza Jegliča-Johana, izvrstnega alpinista in plezalca, ki se je žal ponesrečil v Himalaji, ki bo v letu 2006 že deveto po vrsti. Tekmovanje organizira dolgoletni Johanov soplezalec Silvo Karo. Tekmovanje je do sedaj potekalo v Mišji peči, Črnem Kalu in stenah Nad vasjo v Ospu, plezalci pa morajo v čim krajšem času splezati pet smeri. Zanimiv in odmeven dogodek, ki pa pomeni tudi prijateljsko druženje.

Foto: www.ad-pecjak.si

15.10 Kurešček

<http://ksp.pzs.si/Raport/Osp88Golo03/index.html>

V organizaciji neumornega Vita Čehovina je bila l. 2003 na Kureščku organizirana tudi jubilejna **15. obletnica prve tekme v športnem plezanju v Sloveniji**.

16 Plezanje kot rekreacija

V tem gradivu veliko pozornosti namenil najboljšim vzponom in plezalcev, vendar pa športno plezanje živi še na druge načine. Mnogim je priljubljen nedeljski šport, v dvoranah pa primeren za rekreacijo. Vse več je šol, telovadnic, garaž itd. z različnimi plezalnimi stenami. Na marsikaterem društvu potekajo tečaji športnega plezanja. Športno plezanje je vedno bolj tudi del študentskega športa. Do danes je zraslo po Sloveniji veliko število plezališč, blizu pa so nam tudi istrska, tržaška in koroška plezališča.

Samo zadnja izdaja Športnoplezalni vodnik Slovenija postaja že prava enciklopedija in ponuja kar 79 plezališč. Omeniti velja tudi izdajo vodnika Plezališča brez meja založbe Sidarta. Veča se število spletnih strani, namenjenih športnemu plezanju.

Naj spomnim mlade rodove, da že od leta 1990 ostaja neponovljena smer Boj za užitek 8b+ v Bohinjski Beli, mojstra plezanja plošč Sreča Rehbergerja. Od manj prijetnih stvari pa se moramo spomniti na zaprtje prelepega plezališča nad vasjo Podpeč, kjer so se domačini odločili, da bodo na vsak način pregnali plezalce, pa četudi s sekirami, kar se je dogajalo spomladi 1998. Na srečo pa imamo kar nekaj entuziastov (Betka Galičič, Vili Guček, Albin Simonič...), ki pridno vrtajo nove smeri in ustvarjajo nova plezališča.

17 Ocenjevalne lestvice

Naj na koncu povem, da v gradivu namenoma nisem uporabljal samo ene ocenjevalne lestvice, saj menim, da naj bi inštruktor poznal najmanj lestvice UIAA, francosko in ameriško lestvico ter seveda tudi prevod iz ene v drugo:

	USA	GB	F	D	AUS
V-	5.5	4a	5a	V	13
V	5.6	4b	5b	VI	14
V+	5.7	4c	5c	VIIa	15
VI-	5.8	5a	6a	VIIb	16
VI	5.9	5b	6a+	VIIc	17
VI+	5.10a	5c	6b	VIIIa	18
VII-	5.10b	6a	6b+	VIIIb	19
VII	5.10c	6b	6c	VIIIc	20
VII+	5.10d	6c	7a	IXa	21
VIII-	5.11a	7a	7a+	IXb	22
VIII	5.11b	7b	7b+	IXc	23
VIII+	5.11c	7c	8a	Xa	24
IX-	5.11d	7c+	8a+	Xb	25
IX	5.12a	8a	8b	Xc	26
IX+	5.12b	8b+	8c	XIa	27
X-	5.12c	8c+	9a	XIb	28
X	5.12d				29
X+	5.13a				30
XI-	5.13b				31
XI	5.13c				32
	5.13d				33
	5.14a				34
	5.14b				
	5.14c				
	5.14d				

18 Literatura:

Med literaturo naj omenim še prevod ameriške knjige z naslovom Učinkovito skalno plezanje, ki sta jo napisala avtorja Dale Godard in Udo Neumann in bo prav gotovo zapolnila praznino v tovrstni strokovni literaturi (Športno plezanje, Fakulteta za šport, več avtorjev), in Plezanje kot igra Lorina Mösche. Izid knjige Z glavo in srcem do vrha (Aleš Jensterle, Martina Čufar, Natalija Gros) leta 2006 predstavlja velik prispevek slovenski športnoplezalni stroki.

Uporabljena literatura:

Internetne strani: www.slo-climbing.com, www.ksp.pzs.si Arhiv novic, 8a.nu

Kokalj A.: Diplomaska naloga; Razvoj prostega in športnega plezanja, FTK, 1990

Simonič A.: Seminarska naloga, visokošolski študij trenerske smeri; Zgodovina športnega plezanja od 1988 do 1994

Razvoj ženskih športnoplezalnih dosežkov v skali v slovenija in v svetu (od 1987 do 1998), sem.naloga, Mojstrana, 1.11. 1998 Martina Čufar FŠ, Ljubljana

Heinz Zak: Rock Stars München 1995

Plezališča brez meja, Sidarta, Ljubljana 2003

Plezališča Slovenije, Sidarta, Ljubljana 2001

Goddard D., Neumann U.: Performance rock climbing, Stackpole books, Mechanicsburg, PA, 1993